

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΩΣ ΠΟΛΙΤΗΣ
Κριτήριο 17123**ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ****ΘΕΜΑ Α1 (μονάδες 15)**

Η κειμενογράφος επέλεξε να αναφερθεί σε μια παλιά ραπτομηχανή (2^η παράγραφος, *Ήθελε να τους δει ... τέσσερα παιδιά, οκτώ εγγόνια και δύο δισέγγονα.*), καθώς βρίσκει την ευκαιρία να:

- αναφέρει διάφορα ιστορικά γεγονότα, τα οποία συνέβησαν πριν από έναν αιώνα από τον ξεριζωμό των δικών της, έναν αιώνα πριν, όταν άφηναν το Μοσχονήσι, για να περάσουν με μια βάρκα απέναντι (ανάκληση μνήμης, Μικρασιατική καταστροφή-προσφυγικό ζήτημα),
- εξηγήσει γιατί η γιαγιά Μηλίτσα επέδειξε μεγάλη ευαισθησία στους πρόσφυγες, αφού και η ίδια είχε ζήσει τον ξεριζωμό και ήξερε ότι τα αντικείμενα μένουν, αλλά οι άνθρωποι χάνονται (ο πατέρας της με μια ραπτομηχανή της αρραβωνιαστικιάς του, η οποία μπήκε σε άλλη βάρκα και δεν ξαναειδώθηκαν ποτέ),
- δικαιολογήσει τον ρόλο και τη χρησιμότητα της ραπτομηχανής, αφού η γιαγιά Μηλίτσα - εκτός από τις γεωργικές εργασίες- ασχολήθηκε και με τη ραπτική και έκανε τη μοδίστρα. Έτσι, μπόρεσε να συμβάλει στον οικογενειακό προϋπολογισμό και να μεγαλώσει τα παιδιά της και, στη συνέχεια, να βοηθήσει στο μεγάλωμα των εγγονιών/δισεγγόνων της (*έκανε τη μοδίστρα. Κι έτσι μεγάλωσε τέσσερα παιδιά, οκτώ εγγόνια και δύο δισέγγονα.*),
- εστιάζει στη σκληρή δουλειά των γυναικών, αφού η γιαγιά Μηλίτσα μεγάλωνε τέσσερα παιδιά, δούλευε στα χωράφια και ασχολήθηκε και με τη μοδιστρική,
- τονίζει τη μεγάλη σημασία και χρησιμότητα που είχε μια ραπτομηχανή σε ένα σπιτικό την εποχή εκείνη, αφού η χαμένη αρραβωνιαστικιά του πατέρα έφυγε από το σπίτι της για να σωθεί, παίρνοντας μαζί τη ραπτομηχανή της (*της αρραβωνιαστικιάς του, η οποία μπήκε σε άλλη βάρκα και δεν ξαναειδώθηκαν ποτέ*),
- αναδειξεί τη μεγάλη αξία που έχει ένα οικογενειακό κειμήλιο, η οποία δεν

Έξυπνα και Εύκολα!

αφορά τόσο την υλική του αξία, αλλά περισσότερο το προσωπικό/οικογενειακό δέσιμο με το αντικείμενο (η ραπτομηχανή έμεινε στην οικογένεια.) κ.ά.

ΘΕΜΑ Α2 (μονάδες 10)

Η αντίθεση εντοπίζεται στην 4^η παράγραφο του κειμένου και αφορά τα όσα αναφέρει ο πρόεδρος της κοινότητας Συκαμιάς, Γιώργος Σαρόγλου, όπου ζούσαν η γιαγιά Μηλίτσα και οι άλλες δύο ηλικιωμένες φιλενάδες της, οι οποίες, επίσης, είχαν αντίστοιχες ευαισθησίες (1^η παράγραφος).

Αντιτίθενται τα εξής:

- οι τρεις γιαγιάδες με το έργο και την προσφορά τους αναδείχθηκαν σε εμβληματικά πρόσωπα. Ωστόσο, δεν πήραν επισήμως το Νόμπελ Ειρήνης.
- ο τρόπος κατάκτησης και πραγμάτωσης ενός στόχου ζωής.

Οι γιαγιάδες δεν έκαναν κάτι, για να κερδίσουν ένα βραβείο, όλα έγιναν χωρίς οι ίδιες να επιδιώξουν κάποια αναγνώριση (τυχαία). Για κάποιους άλλους, ωστόσο, η αναγνώριση έρχεται κατόπιν προτάσεων, μακρόχρονων επιδιώξεων ή και παρασκηνιακών προσπαθειών

- Το πλαίσιο στο οποίο εντάσσονται οι ατομικές και συλλογικές αξίες.

Από τη μια το επίσημο βραβείο, το Νόμπελ Ειρήνης, και από την άλλη το Νόμπελ ανθρωπιάς, αξιοπρέπειας, αλληλεγγύης και πολιτισμού από τις συνειδήσεις του κόσμου κ.ά.

Με το συγκεκριμένο σχήμα λόγου/εκφραστικό μέσο, την αντίθεση, αναδεικνύονται και αξιοποιούνται όσα προαναφέρθηκαν από τον ερωτηθέντα.

Ο/Η μαθητής/-τρια αναδεικνύει μεμονωμένα ή από κοινού τη λειτουργία τόσο της παραγράφου όσο και της αντίθεσης. Έτσι, εκτός από τον τρόπο/τη μέθοδο ανάπτυξης της παραγράφου με αντίθεση (μέσω της οποίας συγκρίνονται πρόσωπα, πράγματα, ιδέες, φαινόμενα και τονίζονται οι διαφορές τους, ώστε να εξαχθεί ένα αξιολογικό συμπέρασμα) θα τονιστεί και ότι η αντίθεση εδώ συνεισφέρει στη συνοχή ολόκληρου του κειμένου.

Για την 4^η παράγραφο (ενδεικτικά) ο/η μαθητής/-τρια αναφέρει ότι η δημοσιογράφος συμπεραίνει σε συνέχεια της αναλυτικής έκθεσης των γεγονότων, καταστάσεων, απόψεων κλπ., ποιος είναι ο προβληματισμός του κειμένου και επισφραγίζει συνοπτικά τη σημασία του έργου της γιαγιάς Μηλίτσας/των τριών συνολικά

Έξυπνα και Εύκολα!

γιαγιάδων. Αυτό που πρέπει και αξίζει να εκτιμά και να θυμάται κάποιος/-α από αυτές τις γυναίκες. Η 4^η παράγραφος προσδίδει λογική συνέχεια και συνιστά απόρροια των σκέψεων που εκφράζονται αφενός στις προηγούμενες παραγράφους και αφετέρου στην προηγούμενη, στην 3^η παράγραφο, και έτσι διασφαλίζεται η νοηματική αλληλουχία του κειμένου.

ΘΕΜΑ Α3 (μονάδες 25)

Η απάντηση του/της μαθητή/-τριας θα είναι πλήρης εάν απαντηθούν και τα δύο σκέλη της εκφώνησης, δηλ.

- Πώς βλέπει/κρίνει ο/η μαθητής/-τρια τη συμπεριφορά της γιαγιάς Μηλίτσας και ποια είναι η δική του/της στάση ζωής σε αντίστοιχες περιπτώσεις. Εδώ, επομένως, απαιτείται να αναδειχθεί η άποψη του/της εξεταζόμενου/-ης για τη συμπεριφορά της ευαισθητοποιημένης σε κοινωνικά θέματα, όταν ήταν νεότερη και τώρα ηλικιωμένης, γυναίκας και ποια στάση ζωής επιλέγει ο/η ίδιος/-α να ακολουθήσει εάν βρεθεί αντιμέτωπος/-η με αντίστοιχα θέματα.
- Πώς νομίζει ο/η μαθητής/-τρια ότι πρέπει να αντιμετωπίζει το κοινωνικό σύνολο περιπτώσεις για τις οποίες η ευαισθητοποίηση στον πάσχοντα άνθρωπο κρίνεται αναγκαία. Αξιοποιείται η δύναμη της ενσυναίσθησης, αλληλεγγύης, ανθρωπιάς, προσφοράς κ.ά.

Έξυπνα και Εύκολα!

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Οι μαθητές/-τριες μπορούν να αντλήσουν στοιχεία από το κείμενο, όχι όμως να τα αντιγράψουν. Πλήρης θα θεωρηθεί η απάντηση εάν τηρηθούν όσα ισχύουν για τη σύνταξη ενός άρθρου, το οποίο θα αναρτηθεί στη σχολική ιστοσελίδα.

Ως εκ τούτου, θετικά αξιολογούνται:

Στοιχεία που υπηρετούν το επικοινωνιακό πλαίσιο:

- ο τίτλος,
- η αφόρμηση από την επικαιρότητα,
- η αναφορική λειτουργία της γλώσσας,
- το απλό, προσωπικό, οικείο ύφος λόγου,
- η αξιοποίηση γ', α' ενικού και α' πληθυντικού ρηματικού προσώπου.

Περιεχόμενο:

- η ικανότητα του/της μαθητή/-τριας να εκφράζει τεκμηριωμένα, με σαφήνεια και ακρίβεια την προσωπική του/της θέση για το θέμα,
- η αξιοποίηση και ο μετασχηματισμός των ιδεών του μη λογοτεχνικού κειμένου,
- η τήρηση του ορίου των 200-250 λέξεων κ.ά.

ΘΕΜΑ Β1 (μονάδες 15)

Ο/Η μαθητής αναφέρεται, εν συντομία, στη σχέση του ήρωα με το μικρό κορίτσι. Πρόκειται για την κόρη του αδελφού του, η οποία είναι ορφανή, αφού πέθαναν και οι δύο γονείς της («Είναι η κόρη του αδελφού μου... πεθάναν και οι δύο...»). Κανένα άλλο συγγενικό πρόσωπο δεν μπορούσε να αναλάβει την ανατροφή του κοριτσιού, εκτός από τον Αλσίντ, αφού και η μητέρα του, η γιαγιά του κοριτσιού, είχε -επίσης- πεθάνει («Ούτε τη μάνα μου τηνέχω...», «Ποιος λοιπόν;», «Ε εγώ!».) Ο Αλσίντ έκανε ό,τι μπορούσε, για να εξασφαλίσει στην ανιψιά του το καλύτερο και, δεδομένου ότι αυτή

Έξυπνα και Εύκολα!

αντιμετώπιζε και προβλήματα υγείας, να την προφυλάξει από κάθε κακό που μπορούσε να τη βλάψει (μιλούσεγια τη μικρήμεμεγάλες προφυλάξεις. Φοβόταν, ακόμα κι απόμακριά, μηντης κάνει κακό, αφότου αρρώστησε).

Ο Αλσίντ είχε αυθόρμητα και με τρυφερότητα προσφέρει στο κοριτσάκι, που δεν ήταν ούτε καν το παιδί του, όχι μόνο χρήματα, αλλά και ένα κομμάτι απότην ίδια του τη ζωή, αφού είχε αποδεχτεί να ζει μια ανούσια έως και «μαρτυρική» ζωή (Είχε προσφέρει, δίχως καλά καλά να το καταλάβει... απ' αυτό της καλής του καρδιάς.», «Πρόσφερε... αρκετή τρυφερότητα».)

Επίσης, ο/η μαθητής/-τρια θα πρέπει να εστιάσει στο γεγονός ότι παρόλο που ο Αλσίντ λάτρευε το παιδί, και ανησυχούσε για τα προβλήματα υγείας που αυτό αντιμετώπιζε, δεν το είχε δει εδώ και πολλά χρόνια ούτε και θα μπορούσε σύντομα να ταξιδέψει για να το συναντήσει («Δε νομίζω να μπορέσω πριν απότρία χρόνια). Αυτό εκμιαιεύεται και από τις φράσεις «ακόμα κι απόμακριά», «στο γυρισμό» ή και από τα επίθετα μακρινή συγγενή, μακρινό κοριτσάκι, τα οποία νοηματικά διασαφηνίζουν τη γεωγραφική απόσταση που χώριζε τα δύο αυτά πρόσωπα, καθώς και τον βαθμό συγγένειας μεταξύ τους. Ολόγος ήταν ότι οφτωχός Αλσίντ, για να εξασφαλίζει το απαιτούμενο ποσόν που χρειαζόταν να στέλνει πίσω στην πατρίδα του (ήμουν εδώ), έπρεπε να παραμείνει στον τόπο εργασίας του γιατί, εάν έφευγε, κάποιος άλλος θα βρισκόταν να πάρει τη θέση του, ενώ θα έχανε και κάποια, επιπλέον, χρήματα που κέρδιζε από το εμπόριο με το οποίο περιστασιακά είχε ασχοληθεί. Φοβόταν ότι η αντικατάστασή του/απόλυσή του μπορούσε εύκολα να υποκινηθεί και από κάποιο εχθρικά διακείμενο προς στο πρόσωπό του άτομο, το οποίο δεν το εκτιμούσε και του δυσκόλευε ακόμη περισσότερο τη ζωή («κάνω λίγοεμπόριο. Κι αυτό τη βοηθάει... Έτσι κι έπαιρνα τώρα δα άδεια, στο γυρισμόθα 'βρισκα τη θέση πιασμένη... προπάντωνμε τ' άλλο το κάθαμα...»).

ΘΕΜΑ Β2 (μονάδες 10)

Ο/Η μαθητής/-τρια αναφέρεται στους λόγους για τους οποίους, κατά τη γνώμη του, ο αφηγητής επιλέγει και τονίζει την, κατά περίπτωση, χρήση του β' ενικού ρηματικού προσώπου στοαπόσπασμα. Για παράδειγμα: «Πήγες να τη δεις, Θα πας σύντομα;, Καταλαβαίνεις, μιλούσεστους αγγέλους με το «συ, και δεν τον έπαιρνες χαμπάρι., για να ξεδιακρίνεις τους καλούς απότους κακούς».

Με την επιλογή αυτή ο αφηγητής προσδίδει στο κείμενο:

Έξυπνα και Εύκολα!

- συμβουλευτικό ύφος,
- διαλογικότητα / θεατρικότητα,
- οικειότητα-αμεσότητα-ζωντάνια κλπ.

Εν κατακλείδι, το ρηματικό πρόσωπο (β' ενικό) εξυπηρετεί στη μετάδοση του ανθρωπιστικού μηνύματος του αποσπάσματος, αφού δημιουργεί την αίσθηση διαλόγου και διασφαλίζει καλύτερα την επικοινωνία με τους δέκτες του μηνύματος, δίνοντας έμφαση στον συμβουλευτικό του χαρακτήρα, στην αφύπνιση και την ευαισθητοποίηση. Με αυτόν τον τρόπο, προτρέπει τον/την αναγνώστη/-στρια να συνομιλήσει με το κείμενο, τον/την κινητοποιεί να αναλάβει δράση, να αναγνωρίσει τη σπουδαιότητα του ρόλου της «προσφοράς» στη ζωή, καθώς και της αναγνώρισης της αξίας των ανθρώπων εκείνων που την προσφέρουν χωρίς να ζητούν από πριν κάποιο αντάλλαγμα.

ΘΕΜΑ Β3 (μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Ο παραμελημένος και καταφρονημένος Αλσίντ προσέφερε στην ανιψιά του:

- ψυχική στήριξη
- οικονομική στήριξη
- αληθινή αγάπη
- κατανόηση στα προβλήματα και στις ανάγκες της
- σεβασμό στο πρόσωπό της χωρίς να διαφαίνεται ότι αισθανόταν οίκτο για την κατάστασή της
- ελευθερία (για να μεγαλώσει χωρίς να την υποχρεώνει να δέχεται τις προσωπικές του απαιτήσεις)
- ένα πρότυπο «ανθρώπου»
- αναπλήρωση της μητρικής και πατρικής παρουσίας και του γονεϊκού προτύπου
- δυνατότητα να ξεχωρίζει «ξεδιακρίνει» ποιος άνθρωπος είναι καλός/κακός ή κοινός/ μοναδικός(π.χ. ο Αλσίντ δεν έβλεπε την ανιψιά του όχι γιατί δεν ήθελε, αλλά γιατί δεν μπορούσε) κ.ά.

Στη συνέχεια, ή και εκ παραλλήλου, θα καταγράψει ο εξεταζόμενος/-η τις σκέψεις και τα συναισθήματα που του/της προκάλεσε η συμπεριφορά του Αλσίντ στο

Έξυπνα και Εύκολα!

μικρό κορίτσι και εν γένει το απόσπασμα. Ο/Η μαθητής/-τρια θα πρέπει να αναφερθεί στη συμπεριφορά του Αλσίντ και τις επιλογές του, αλλά δεν θα πρέπει να παραλείψει να εκφράσει και τη συμφωνία ή τη διαφωνία του/της με τη θέση του αφηγητή. Μπορεί, κατά περίπτωση να θεωρήσει ορθή τη θέση του ή να υποστηρίξει κάτι διαφορετικό, υιοθετώντας άλλη στάση. Μπορεί να επικαλεστεί παραδείγματα από τη σύγχρονη ζωή ή και να παραθέσει βιωματικά του/της δεδομένα. Να δικαιολογήσει γιατί ο συγγραφέας πιστεύει ότι μπορεί να ξαναγίνει ο κόσμος απ' την αρχή με βάση τη συμπεριφορά ενός ανθρώπου και να προτείνει πώς μπορούμε να ξεχωρίζουμε κάτω από την επιφάνεια των πραγμάτων το ωφέλιμο βάθος τους.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Ο/Η μαθητής/-τρια γράφει στη σελίδα του ημερολογίου, λαμβάνοντας υπόψη ότι πρέπει να χρησιμοποιήσει τα παρακάτω στοιχεία:

- το α' ενικό ρηματικό πρόσωπο,
- το άμεσο και εξομολογητικό ύφος (δεδομένου ότι πρόκειται για μια σελίδα ημερολογίου),
- την απλή γλώσσα.

Ως προς τη μορφή απαιτείται η αναγραφή της ημερομηνίας (π.χ. περίοδος που δημοσιεύτηκε το έργο του Σελίν), καθώς πρόκειται για προσωπικό ημερολόγιο. Δε θεωρείται απαραίτητη η προσφώνηση «Αγαπητό μου ημερολόγιο,», ωστόσο μπορεί να συνεκτιμηθεί θετικά η οποιαδήποτε ανάλογη.

Στο β' σκέλος της ερώτησης, ο/η μαθητής/-τρια θα μπορούσε να συμβουλέψει έναν/μία συνομήλικό του/της σε β' ενικό πρόσωπο (ενδεικτικά)

- να απολαμβάνεις τις στιγμές με τα αγαπημένα σου πρόσωπα,
- να δίνεις χωρίς να περιμένεις αντάλλαγμα, να προσφέρεις, να αγαπάς,
- να μη λυγίζεις στα προβλήματα, να μην υποχωρείς,
- να βλέπεις τις δυσκολίες και να τις αντιμετωπίζεις ρεαλιστικά,
- να ελπίζεις ότι πάντα θα βρεθεί κάποιος να σε βοηθήσει κ.ά.

Έξυπνα και Εύκολα!